



For the latest from BDO Turkey, follow us



**Sirküler Tarihi** : 13/11/2023  
**Sirküler No** : 2023/095

## ÖZET DÖVİZ POZİSYON RAPORLAMASI KALDIRILMIŞ VE SİSTEMİK RİSK VERİ TAKİP SİSTEMİ ÜZERİNDEN DÖVİZ POZİSYON RAPORLAMASINDA KAPSAM DEĞİŞİKLİĞİ YAPILMIŞTIR

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası özel sektör firmalarını ilgilendiren iki önemli ve zahmetli raporlama yükümlülüğü hakkında değişiklik yapmış olup, bu değişikliklerin birini Basın Duyurusuyla, diğerini ise Yönetmelik değişikliğiyle kamuoyuna duyurmuştur.

Bilindiği gibi, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 43'üncü maddesinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ("Banka" veya "Merkez Bankası" olarak anılabilecektir) Türkiye'de faaliyette bulunan bütün bankalardan, 1211 sayılı Kanun ve mevzuat ile kendisine verilen görevleri yerine getirebilmek amacıyla her türlü bilgi ve belgeyi, belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde istemeye ve ayrıca 44'üncü maddesinde de gerçek ve tüzel kişilerin döviz pozisyonunu etkileyen işlemlerini izlemek amacıyla belirleyeceği gerçek ve tüzel kişilerden her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

### 1. ÖZET DÖVİZ POZİSYON RAPORLAMASI KALDIRILMIŞTIR:

Banka yukarıda belirtilen yetkisine istinaden 2023 yılı Mart ayından itibaren, her ayın son iş gününde tüm bankalardaki Türk Lirası ve yabancı para nakdi ve gayri nakdi toplam stok kredi bakiyesi 5 milyon TL ve üzerinde olan firmalara Özet Döviz Pozisyon Raporu ile ilgili veri bildirim yükümlülüğü getirmişti.

Bu yükümlülük hakkında detaylı açıklamalara 31/3/2023 tarihli ve 2023/57 sayılı Sirkülerimizde yer verilmiştir.

### BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14  
Park Plaza Kat:4  
34398 Maslak/İstanbul  
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00  
Fax: +90 212 365 62 02  
e-mail: bdo@bdo.com.tr  
www.bdo.com.tr

*Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağıının bir parçasını teşkil etmektedir.*

*BDO International global ağıının toplam gelirleri 2022 yılında 12,8 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 164'dan fazla ülkede bulunan 1.803 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 111.307 kişi çalışmaktadır.*

*Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlara ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.*

Daha sonra bu yükümlülükle ilgili bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda;

- Bildirim haddi 5 milyon TL'den 10 milyon TL'ye yükseltilmiş,
- Aylık özet döviz pozisyon raporu için bildirim süresi "takip eden ayın ilk 10 iş günü" yerine "takip eden ayın son günü" olarak değiştirilmiş,
- Yurt içi tüm bankalardaki nakdi ve gayri nakdi toplam kredi bakiyesi 10 milyon TL ile 50 milyon TL arasında olan firmaların raporlama yükümlülüğü 2024 yılı Ocak ayına ilişkin raporla başlamak üzere ertelenmiş,
- Özet döviz pozisyon raporu toplam kredi bakiyesi 50 milyon TL ve üzerinde olan firmalar için önce Mart ve Nisan 2023 dönemi raporlarının bildirim süresi 30 Haziran 2023'e uzatılmış, daha sonra bu firmaların da bildirim yükümlülüğü Ocak 2024 ayından başlamak üzere ertelenmiştir.

Merkez Bankası, 8 Kasım 2023 tarihli ve 2023-43 sayılı [Basın Duyurusu](#) ile 2023 yılı Mart ayı için başlatılması öngörülen 10 milyon Türk lirası ve üzeri toplam nakdi ve gayrinakdi kredi bakiyesi bulunan firmalardan alınan Özet Döviz Pozisyon Raporlaması uygulamasına son verildiğini ilan etmiş bulunmaktadır.

## 2. SİSTEMİK RİSK VERİ TAKİP SİSTEMİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER:

Bilindiği gibi Merkez Bankası, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun mülga 44 üncü maddesindeki yetkisine istinaden 17.02.2018 tarihli ve Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (Yönetmelik) ile döviz pozisyonunu etkileyen işlemleri izlemek üzere Merkez Bankasının belirleyeceği firmalardan bilgi ve belge toplanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemiştir.

Bu Yönetmelik ile özetle, 15 milyon ABD doları ve üzerinde döviz cinsinden borcu bulunan firmaların döviz pozisyonlarını etkileyen işlemlerinin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bünyesinde kurulan **Sistemik Risk Veri Takip Sistemi**<sup>1</sup> ile izlenmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Sistem kapsamına giren firmaların Merkez Bankası tarafından belirlenen veri formundaki bilgileri, [www.tcmbveri.gov.tr](http://www.tcmbveri.gov.tr) adresine bildirmeleri gerekmektedir.

17 Şubat 2018 tarihli ve 30335 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan Yönetmelikte daha sonra iki Yönetmelikle (RG. 19/9/2018 - 30540 ve RG. 24/2/2021 - 31405) bazı değişiklikler yapılmıştır.

Merkez Bankası son olarak 8 Kasım 2023 tarihli ve 32363 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan [Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik](#) (Değişiklik Yönetmeliği) ile Yönetmelikte ekli tabloda gösterilen değişiklikler yapılmıştır.

<sup>1</sup> Sistemik Risk Veri Takip Sistemi; Finansal İstikrar Komitesi'nin koordinasyonunda, firmaların döviz pozisyonunu etkileyen işlemlerini takip etmek amacıyla Merkez Bankası bünyesinde oluşturulan bir veri tabanıdır.

(Tabloda geçen “Banka” ibaresi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını ifade etmektedir.)

Yapılan en önemli değişiklik, 2018 yılından itibaren uygulanmakta olan Sistemik Risk Veri Takip Sistemi kapsamındaki döviz pozisyon raporlaması kapsamına ilişkindir. Yükümlülük devam ettirilmekte olup, sadece kapsam ve bildirim usullerine yönelik değişiklik yapılmış bulunmaktadır.

**Bu değişikliklerin tamamı 1/1/2024 tarihinde yürürlüğe girecektir.**

Banka 8 Kasım 2023 tarihli Basın Duyurusunda, bu değişikli ilgili aşağıdaki açıklamalara yer vermiştir:

*“2018 yılından itibaren uygulanmakta olan Sistemik Risk Veri Takip Sistemi kapsamındaki döviz pozisyon raporlamasının firma kapsamı, firmaların ülke ekonomisi içerisindeki temsil düzeyini artırmak amacıyla yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, raporlama kapsamına girecek firmaların tespitinde öngörülen 15 milyon ABD doları ve üzeri yabancı para kredi yükümlülüğü bulunma şartı, toplam nakdi kredi bakiyesi ilgili aylık hesap döneminin son iş günü itibarıyla 100 milyon Türk lirası ve üzerinde olma veya geçmiş bir yıllık hesap dönemindeki net satış hasılatı veya aktif büyüklüğü 500 milyon Türk lirası ve üzerinde olma şeklinde değiştirilmiştir.*

*Kapsam değişikliği ile birlikte, mevcut detaylı raporlama formatının sadeleştirilerek firmalara raporlama işlemlerinde kolaylık sağlanması planlanmaktadır.”*

Yapılan değişiklikleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

- Bildirim yapmakla yükümlü olanlar, mevcut düzenlemeye göre yurt içinden ve yurt dışından sağlanan yabancı para nakdi krediler ile döviz endeksli kredilerinin toplamı 15 milyon ABD doları ve üstünde olan firmalar iken, 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren yurt içinden ve yurt dışından sağlanan toplam **nakdi kredi bakiyesi** 100 milyon TL ve üzerinde olan firmalar **İLE** net satış hasılatı veya aktif büyüklüğü 500 milyon TL ve üzerinde olan firmalar şeklinde değiştirilmiştir.

Böylece yükümlülük kapsamına girilip girilmediğinin tespitinde esas alınacak kriter yabancı para yerine TL cinsinden tanımlanmış ve aynı zamanda tutar değiştirilmiştir.

Ayrıca kullanılan krediden bağımsız olarak, geçmiş bir yıllık hesap dönemindeki net satış hasılatı veya aktif büyüklüğü 500 milyon TL ve üzerinde olan firmalar da yükümlülük kapsamına alınmıştır. Yani kredi bakiyesi 100 milyon TL'nin altında olsa bile kredi kullanıcısının geçmiş yıl net satış hasılatı veya aktif büyüklüğü 500 milyon TL ve üzerinde ise bildirim yükümlülüğü olacaktır.

Yabancı para cinsinden kredi tutarlarının TL karşılığı, ilgili dönemin son iş gününe ilişkin Resmî Gazete’de yayımlanan döviz alış kuru kullanılarak belirlenecektir.

Bildirim yükümlülüğünün olup olmadığının belirlenmesinde, firmanın toplam nakdi kredi bakiyesi hesaplanırken, değişiklikten sonra da, **varsa** son hesap dönemine ilişkin Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS'lere) göre hazırlanan finansal durum tablosu, **yoksa** vergi mevzuatı çerçevesinde kamu idarelerine sunulmak üzere hazırlanan bilanço esas alınmaya devam edilecektir.

Yeni getirilen, net satış hasılatı ve aktif büyüklüğü hesaplanırken ise vergi mevzuatı çerçevesinde kamu idarelerine sunulmak üzere hazırlanan yıllık kurumlar vergisi beyannamesi dikkate alınacaktır.

Bildirim yükümlülüğünün belirlenmesinde esas alınan kriterler (kredi, net satış hasılatı ve aktif büyüklükleri), Banka tarafından uygulama talimatları ile güncellenebilecektir.

- Bildirim usulleri ile ilgili olarak da bazı değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişiklikler uyarınca, Sistem kullanıcıları, Sistemin genel ağ sitesi üzerinden elektronik imza oluşturma aracı ile kayıt olamayacaklardır. Ayrıca Sistem kullanıcılarına, kullanıcı tanımlama ve veri girişleri ile ilgili doğrulama kodları, uyarılar, hatırlatmalar, onay bildirimleri ve benzeri bildirimlerin, Sistemden gönderilecek kısa mesaj ile yapılması uygulamasına son verilecektir. Bu bildirimler e posta yoluyla yapılacaktır.
- Sistemde yapılacak değişiklikler, duyurular ve bildirimlere ilişkin talimatların, Banka tarafından Sistemin genel ağ adresi üzerinden duyurulması uygulamasına devam edilecektir. Banka, gerek gördüğü hallerde bunlara ilişkin olarak e posta ile bildirim yanısıra veya posta ile bildirim ilaveten resmi yazı ile de bildirim yapabilecektir.

Saygılarımızla.

Değişiklik Yönetmeliği	Yönetmeliğin Değiştirilmeden Önceki Hali	Yönetmeliğin Değiştirildikten Sonraki Hali
MADDE 1	<p>MADDE 4 - e) <del>Elektronik imza: 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu kapsamında, başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi,</del></p> <p>ğ) <del>İmza oluşturma aracı: Elektronik imza oluşturmak üzere, imza oluşturma verisini kullanan yazılım veya donanım aracı,</del></p>	<p>MADDE 4 - e) Kaldırılmıştır.</p> <p>ğ) Kaldırılmıştır.</p> <p>o) Kredi veya finansman sağlayan kuruluş: 5411 sayılı Bankacılık Kanununda belirtilen kredi verme, faktoring ve finansal kiralama faaliyetlerinde bulunan banka ve finansal kuruluşları,</p>
MADDE 2	<p>MADDE 5 - (1) Yurt içinden ve yurt dışından sağlanan <del>yabancı para nakdi kredileri ile dövize endekslı kredilerinin toplamı ilgili aylık hesap döneminin son iş günü itibarıyla 15 milyon ABD doları ve üstünde</del> olan firmalar, veri formu ile talep edilen bilgileri, açıklama formuna uygun olarak Bankaya müteakip aydan itibaren bildirmekle yükümlüdür. Kredi tutarlarının <del>ABD doları</del> karşılığı ilgili dönemin son iş gününe ilişkin Resmî Gazete'de yayımlanan döviz alış kuru kullanılarak belirlenir.</p> <p>(2) Bildirimle yükümlü olup olunmadığının belirlenmesinde, firmanın <del>yabancı para nakdi kredileri ile dövize endekslı kredileri toplamı</del> hesaplanırken</p>	<p>MADDE 5 - (1)Yurt içinden ve yurt dışından sağlanan <del>toplam nakdi kredi bakiyesi ilgili aylık hesap döneminin son iş günü itibarıyla 100 milyon TL ve üzerinde olan firmalar ile geçmiş bir yıllık hesap dönemindeki net satış hasılatı veya aktif büyüklüğü 500 milyon TL ve üzerinde olan firmalar</del>, veri formu ile talep edilen bilgileri, açıklama formuna uygun olarak Bankaya müteakip aydan itibaren bildirmekle yükümlüdür. <del>Yabancı para cinsinden</del> kredi tutarlarının <del>TL karşılığı</del> ilgili dönemin son iş gününe ilişkin Resmî Gazete'de yayımlanan döviz alış kuru kullanılarak belirlenir.</p> <p>(2) Bildirimle yükümlü olup olunmadığının belirlenmesinde, firmanın <del>toplam nakdi kredi bakiyesi</del> hesaplanırken varsa son hesap dönemine ilişkin TMS'lere</p>

	<p>varsa son hesap dönemine ilişkin TMS'lere göre hazırlanan finansal durum tablosu, TMS'lere göre hazırlanmış finansal durum tablosunun bulunmaması durumunda ise vergi mevzuatı çerçevesinde kamu idarelerine sunulmak üzere hazırlanan bilanço dikkate alınır.</p> <p>(3) Bildirimle yükümlü olan firmanın, <del>yabancı para nakdi krediler ile dövize endeksli kredileri toplamı</del> Bankaca tanımlanan sınırın altında kalması durumunda, müteakip yıllık hesap döneminden itibaren bildirim yükümlülüğü sona erer.</p>	<p>göre hazırlanan finansal durum tablosu, TMS'lere göre hazırlanmış finansal durum tablosunun bulunmaması durumunda ise vergi mevzuatı çerçevesinde kamu idarelerine sunulmak üzere hazırlanan bilanço; <b>net satış hasılatı ve aktif büyüklüğü hesaplanırken vergi mevzuatı çerçevesinde kamu idarelerine sunulmak üzere hazırlanan yıllık kurumlar vergisi beyannamesi</b> dikkate alınır.</p> <p>(3) Bildirimle yükümlü olan firmanın, <b>toplam nakdi kredi bakiyesi, net satış hasılatı veya aktif büyüklüğünün</b> Bankaca tanımlanan sınırların altında kalması durumunda, müteakip yıllık hesap döneminden itibaren bildirim yükümlülüğü sona erer.</p> <p>(4) Firmanın bildirim yükümlülüğü bulunup bulunmadığına ilişkin takip sorumluluğu firma yönetimine aittir. Bununla birlikte, firmaya bildirim yükümlülüğüne ilişkin Bankanın belirleyeceği usul ve esaslara göre bilgilendirme, firmanın en yüksek nakdi kredi bakiyesinin olduğu kredi veya finansman sağlayan kuruluş tarafından ayrıca yapılır.</p> <p>(6) Bildirim yükümlülüğünün belirlenmesinde dikkate alınan kredi, net satış hasılatı ve aktif büyüklükleri, Banka tarafından uygulama talimatı ile <b>güncellenebilir.</b></p>
MADDE 3	MADDE 9 (6) Sistem kullanıcıları, Sistemin genel ağ sitesi üzerinden <del>elektronik imza oluşturma aracı ile veya</del> Sisteminde belirlenen güvenlik adımları izlenerek kayıt olarak aktif kullanıcı olur. Sistemin MERSİS entegrasyonu	MADDE 9 (6) Sistem kullanıcıları, Sistemin genel ağ sitesi üzerinden Sistemde belirlenen güvenlik adımları izlenerek kayıt olarak aktif kullanıcı olur. Sistemin MERSİS entegrasyonu ile firma ön bilgileri dolu olarak getirilir.

	ile firma ön bilgileri dolu olarak getirilir.	
MADDE 4	<p>MADDE 10 -</p> <p>(2) Sistem kullanıcılarına, kullanıcı tanımlama ve veri girişleri ile ilgili <del>doğrulama kodları, uyarılar, hatırlatmalar, onay bildirimleri ve benzeri</del> bildirimler, <del>Sistemden gönderilecek kısa mesaj</del> ve/veya e-posta yolu ile yapılır.</p> <p>(3) Sistemde yapılacak değişiklikler, duyurular ve bildirimlere ilişkin talimatlar, Banka tarafından Sistemin genel ağ adresi üzerinden duyurulur. Banka, gerek gördüğü hallerde bunlara ilişkin olarak e posta ile de bildirim yapabilir.</p>	<p>MADDE 10 -</p> <p>(2) Sistem kullanıcılarına, kullanıcı tanımlama ve veri girişleri ile ilgili bildirimler, e-posta yolu ile yapılır.</p> <p>(3) Sistemde yapılacak değişiklikler, duyurular ve bildirimlere ilişkin talimatlar, Banka tarafından Sistemin genel ağ adresi üzerinden duyurulur. Banka, gerek gördüğü hallerde bunlara ilişkin olarak <b>resmi yazı ve/veya</b> e posta ile de bildirim yapabilir.</p>